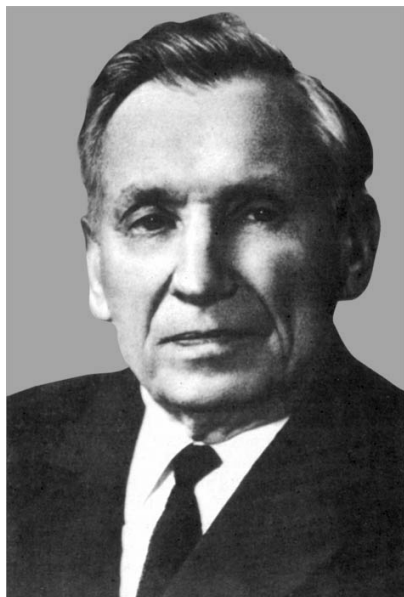

КІПРІА́НОВ Андрій Іванович (04(16). 07. 1896, с. Руські Тишки, нині Харків. р-ну Харків. обл. — 29. 09. 1972, Київ) — фахівець у галузі хімії органічних барвників. Батько [О. Кіпріанової](#). Доктор хімічних наук (1940), професор (1940), академік АН УРСР (1945). Заслужений діяч науки УРСР (1957). Сталінська премія (1942). Закін. Харків. університет (1919), де відтоді й до 1941 працював: від 1940 — проф.; водночас 1938–41 — директор Інституту хімії цього Університету; 1942–45 — директор Об'єднаного інституту хімії АН УРСР (м. Уфа, нині Башкортостан, РФ); 1945–60 — директор, 1961–72 — завідувач відділу кольору і будови орган. сполук Інституту орган. хімії АН УРСР (Київ). За сумісн. 1944–60 —

завідувач кафедри орган. хімії Київ. університету; 1946–57 — голова Відділ. фіз.-хім., матем. і геол. наук, 1946–48 — віце-президент АН УРСР. Вивчав зв'язок між кольором та будовою орган. сполук. Встановив, що порушення електрон. симетрії в молекулі барвника зміщує максимум поглинання у короткохвильову частину спектра (явище девіації, 1937); виявив причину сольватохромії барвників; пояснив вплив просторових перешкод у молекулах барвників на їхній колір; відкрив явище взаємодії хромофорів у бісціанінах (1964); синтезував N, N'-діоксиду 1,5-дигідроксифеназину (природ. антибіотик йодініну, 1950) та низку нових ціанінових барвників; впровадив у виробництво нові сенсibilізатори кіноплівки — тіокарбоціаніни. 1987 АН УРСР заснувала премію його імені. У Києві іменем К. названо вулицю, на будинку, де він мешкав, встановлено мемор. дошку.

Основні праці

Электронная теория в органических соединениях. 1949; Введение в электронную теорию органических соединений. 1965; 1975; Цвет и строение цианиновых красителей. 1979 (усі – Київ).

Рекомендована література

1. Волков В. А., Вонский Е. В., Кузнецова Г. И. Выдающиеся химики мира: Биограф. справоч. Москва, 1991;
2. Баби́чев Ф., Корнілов М., Сич К., Толмачов О. Для нього не існувало другорядних справ і обов'язків // Вісн. НАНУ. 1996. № 9–10.

[О. І. Толмачов](#)

Бібліографічний опис:

Кіпріанов Андрій Іванович / О. І. Толмачов // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6975>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).